

אזרחות

מסלול 8 שנות לימוד

לקראת מועדי מבחן אזרחות

שנת תשפ"ב

מאגר שאלות אירועים וקטעי מידע

בחוברת תמצאו מאגר שאלות לנושאים הבאים:

מגילת העצמאות, מרכיבי קיום מדינה, זכויות אדם ואזרח,
רשויות השלטון והפרדת רשויות, רשות שופטת, שלטון החוק.

מאגר אירועים לפרק שני במבחן.

חלק גדול משאלות המבחן נלקחו מהמאגר שלפניכם
כל האירועים לפרק השני נלקחו מהמאגר שלפניכם!

איסוף ארגון ועריכה: אילת כ"ץ

קטעי מידע ומאגר שאלות על פי נושאים: לפרק הראשון במבחן

א. מגילת העצמאות

סמן נכון/לא נכון

נכון/לא נכון	במגילת העצמאות יש התחייבות לחוקק חוקה למדינת ישראל.
נכון/לא נכון	מגילת העצמאות לא הגדירה את אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
נכון/לא נכון	על פי המגילה, ערבי המועמד לעבודה במשרד ממשלתי, לא יתקבל בגלל דתו.
נכון/לא נכון	על פי המגילה, זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם. עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.
נכון/לא נכון	על פי המגילה, אנו מושיטים יד לשלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן.

מגילת העצמאות היא:

1. החוקה הזמנית של ישראל.
2. מסמך בעל אופי היסטורי שהודיע על הקמת המדינה.
3. הנחיות לכנסת איך לחוקק חוקים בישראל.
4. אוסף של חוקי יסוד.

חשיבות מגילת העצמאות:

1. הכרזה על הקמת המדינה.
2. הצהרה שיש צורך בחוקה.
3. הגדרת אופי המדינה.
4. כל התשובות נכונות.

במגילת העצמאות מוצהרים העקרונות להנהגת המדינה, מהם

העקרונות?

1. המדינה פתוחה לעלייה יהודית ולפיתוח הארץ.
2. המדינה תשמור על זכות השוויון החופש והדת.
3. קריאה לשיתוף פעולה בינלאומי ושלוש עם הערבים הסובבים אותנו.
4. כל התשובות נכונות.
5. אף תשובה אינה נכונה.

לפניך קטע מתוך הכרזת העצמאות קרא את הקטע בעיון

וענה על השאלות א - ג שאחריו:

" מדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות, תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהיה מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל, תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות.

א. פסקה זו נחשבת לחשובה ביותר בהכרזת העצמאות כי:

1. היא משקפת את רצונם של מייסדי המדינה.
2. יש בה הצהרת כוונות על אופייה של המדינה.
3. בית המשפט העליון הסתמך עליה בפסיקותיו.
4. כל התשובות נכונות.

ב. הזכויות המובטחות בהכרזה מתייחסות:

1. רק לבודדים.
2. רק לקבוצות.
3. רק למיעוטים.
4. גם ליחידים וגם לקבוצות.

ג. חופש דת המובטח בהכרזה פירושו המעשי הוא:

1. חופש אמונה דתית.
2. החופש לקיים פולחן דתי.
3. החופש שלא להיות דתי.
4. כל התשובות נכונות.

ב. מדינת ישראל- מדינת הלאום – מרכיבי קיום מדינה

קטע מידע :

המרכיבים ההכרחיים לקיומה של מדינה- מושגים והגדרות

1. טריטוריה: בעלות על שטח בעל גבולות מוגדרים, גבולות של ים יבשה ואוויר.
2. אוכלוסייה: אוכלוסייה כוללת: רוב בעל אזרחות ובדרך כלל, גם מיעוט ללא אזרחות
3. שלטון: משטר, הגוף המנהל את ענייני המדינה. בעל סמכות לכפות את מרותו על השטח ועל האוכלוסייה באמצעות חקיקה, קביעת מדיניות, ביצוע ושיפוט.
4. עצמאות/ריבונות: המדינה היא בעלת הסמכות העליונה לקבלת ההחלטות בנושאי פנים וחוץ, והיא אינה כפופה (לא תלויה) לשום גורם זר או מדינה אחרת.
5. הכרה בינלאומית: על מנת שמדינה תוגדר כמדינה ריבונית, עליה לקבל הכרה בינלאומית מצד העולם. ההכרה יכולה להיות רשמית על ידי האו"ם, ו/או על ידי מדינות העולם עצמן.

*מימוש הריבונות של המדינה ויכולתה לתפקד כראוי, מתאפשרים ככל שיש הכרה בינלאומית רחבה יותר במדינה כישות עצמאית. ההכרה הרחבה והמלאה ביותר, היא- קבלת המדינה כחברה באו"ם. [ללא הכרה בינלאומית לא מתממש כראוי תנאי הריבונות של מדינה כגון: העדר יחסים דיפלומטיים רשמיים- קושי בניהול יחסי חוץ עם מדינות אחרות]

כל אחד מחמשת התנאים הללו, מהווה תנאי הכרחי לקיומה של מדינה ריבונית, אך תנאי אחד אינו מספיק. כדי שמדינה תיחשב ריבונית, היא צריכה לקיים בה את כל חמשת התנאים כאחד.

שאלות

השב על השאלות הבאות, יש להשיב רק תשובה אחת

1. מה פירוש המילה " טריטוריה" ?

א. אויר ב. טרור ג. ים ד. שטח

2. שטח מדינה כולל בתוכו:

א. שטח קיבוצי, כפרי ועירוני ב. טריטוריה ג. שטח יבשתי, ימי ואווירי

3. מי שומר על התחום הטריטוריאלי של המדינה?

א. המשטרה ב. האזרחים ג. הצבא ד. העירייה

4. אוכלוסיית מדינה מורכבת מ :

א. כל האנשים שחיים במדינה, חוץ מתיירים.

ב. כל האנשים שנולדו במדינה.

ג. רק האזרחים שנולדו במדינה וחיים בה.

5. אזרח מדינה הוא :

א. מי שמעורב מאוד בחיי המדינה.

ב. מי שקיבל את אזרחותו על פי חוקי המדינה.

ג. מי שנולד במדינה ולא עזב אותה לעולם.

קטע מידע:

לאום – עם/קבוצה חברתית בעלת יסודות משותפים (פוליטיים או/ו אתניים),

השואפת להגדרה עצמית במסגרת של מדינה ריבונית ובזיקה לטריטוריה

מסוימת.

קבוצה אתנית	לאום	
הקבוצה <u>לא</u> שואפת להגדרה עצמית	הקבוצה שואפת להגדרה עצמית במדינה ריבונית	הגדרה עצמית
לקבוצה יסודות משותפים אתניים – יסודות שאינם פרי בחירה (כגון מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה, דת).	הקבוצה משלבת בזהותה יסודות משותפים- יסודות אתניים (שאינם פרי בחירה) או/ו יסודות פוליטיים (שהם פרי בחירה, כגון אידיאולוגיה וערכים).	יסודות משותפים

לאומיות – היא זהות לאומית במובן של תחושת השייכות לעם (לאום) מסוים.

לאומיות אתנית – זהות לאומית של בני לאום, שהתגבשו על בסיס יסודות משותפים שאינם פרי בחירה- יסודות שיוכים (יסודות שאדם נולד לתוכם), כגון מוצא, שפה, היסטוריה ולעיתים גם דת.

לאומיות פוליטית – זהות לאומית של בני לאום, שהתגבשו בעיקר על בסיס יסודות שהם פרי בחירה- יסודות פוליטיים (אזרחיים), כמו: ערכים ואידאולוגיה

הקשיים במימוש השאיפה של כל לאום להגדרה עצמית:

רוב מדינות הלאום אינן מדינות בעלות לאום אחד בלבד, אלא יש בתוכן גם קבוצה או קבוצות מיעוט של לאומים אחרים. לעתים, הפער בין השאיפה להקים מדינות לאום לבין הקושי לממש זאת, מגביר את המתחים החברתיים והפוליטיים בין הלאום שמהווה רוב במדינה לבין קבוצות המיעוטים הלאומיים במדינה, עד כדי מלחמת אזרחים. כך, רעיון "מדינה לכל לאום" ו-"כל הלאום במדינה אחת" - קשה למימוש והוא נכשל כי:

- 1) קבוצות לאום רבות מרוכזות, לעתים, בטריטוריה אחת ולעתים מפוזרות ברבות. יצירת מדינה אחת לכל לאום עלולה להביא לשינוי גבול המדינות ובכך לפגוע בעיקרון השלמות הטריטוריאלית של המדינה- פגיעה בריבונותה.
- 2) לקבוצת לאום שהיא מיעוט במדינה ומפוזרת באוכלוסיית הרוב קשה ליצור מדינה עצמאית פוליטית וכלכלית.

ג. סמלי המדינה

שאלות:

סמלי המדינה הם:

- א. המנורה וענפי זית
- ב. הדגל
- ג. המנון התקווה
- ד. כל התשובות נכונות

ד. זכויות אדם ואזרח

קטעי מידע:

זכויות טבעיות/ בסיסיות

- א. הן שייכות לכל אדם מעצם היותו אדם.
- ב. הן אינן מוענקות על ידי השלטון/המדינה אלא שייכות לכל אדם מרגע לידתו.
- ג. השלטון חייב להגן על מימושן אסור לו ליטול אותן מהפרט.

תומך זיכרון לזכירת הזכויות : ח ש ה כ ח ק

חיים וביטחון

חיים הם ערך עליון וחובתה של המדינה לדאוג לחיי תושביה לבריאותם ורווחתם זכותו של אדם להגנה על חייו מפני פגיעה פיזית (גופנית) ולחיות ללא פחד וללא השפלה. הזכות הזו מתממשת ע"י: חקיקת חוקים האוסרים אלימות, צבא, משטרה.

זוהי הזכות הבסיסית והראשונית ביותר.

שוויון

כל בני האדם נולדו בצלם אלוקים ולכן זכותו של כל אדם באשר הוא אדם, ליחס שווה בפני החוק ללא הבדל דת, גזע, לאום, מין, שפה והשקפת עולם.

הליך (משפטי) הוגן

זכותו של כל אדם להגנה על זכויותיו מצד רשויות אכיפת החוק (המשטרה, השב"כ, מג"ב, בתי המשפט, שב"ס) במסגרת הליך חקירתו, מעצרו והעמדתו לדין וענישתו.

ולכן:

1. השופט חייב להיות אובייקטיבי, כל אדם הוא בחזקת חף מפשע עד מתן פסק הדין וזכותו לדעת במה הוא מואשם.
2. משפט יערך לכל אדם עפ"י כללי המשפט והשמירה על עיקרון השוויון בפני החוק – כל נאשם זכאי להגנה משפטית ואם אין ביכולתו לממן לעצמו עו"ד, המדינה תממן לו הגנה.
3. לא יינתן פסק דין ולא יינתן עונש ללא משפט הוגן. לכל מאשם זכות למשפט פומבי (דלתיים פתוחות) אלא אם כן קיימות הגבלות המחייבות משפט בדלתיים סגורות (כגון: בטחון המדינה, קטינים)

4. לא יעצרו אדם מעל 24 שעות ולא יערך חיפוש בביתו או ברכושו ללא צו של בית משפט.

5. בכל מערכת משפטית קיימת לנאשם הזכות לערער על פסק הדין בפני ערכאה שיפוטית גבוהה יותר.

כבוד

זכותו של כל אדם לכבוד ולתחושה של דימוי עצמי חיובי, כלומר למנוע ממנו השפלה ובזיון ולכן לכל אדם זכות לפרטיות ולשם טוב. הזכות לפרטיות מתייחסת לחייו הפרטיים וקובעת כי אין לחדור ולחשוף פרטים מחייו של אדם ללא הסכמתו.

הזכות לשם טוב מתייחסת לזכותו של אדם ששמו לא יוכפש ולא יפגע.

חרות (=חופש)

זכותו של כל אדם, לא להיות נתון לשעבוד או לכפייה.

חופש הביטוי

זכותו של כל אדם, לבטא את דעותיו, מחשבותיו ורגשותיו באמצעים רבים. כגון: תקשורת בין אישית, במדיה (רדיו , טלוויזיה, אינטרנט ,,,) אומנות (סרט, הצגה).

חופש המידע

זכותו של כל אדם, לקבל מידע (אינפורמציה) הקשור עליו, ובייחוד לקבל מידע על הנעשה ברשויות השלטון באמצעות התקשורת.

חופש המחשבה

זכותו של כל אדם, לגבש לעצמו דעה, בכל עניין פרטי וציבורי.

חופש ההתאגדות

זכותו של כל אדם, להתארגן בקבוצה למטרה מסוימת . כגון: הפגנה, מפלגה, תנועת נוער, ועד עובדים...

חופש הדת

זכותו של כל אדם, לבחור בדת מסוימת להאמין בה ולקיים את פולחנה.

חופש המצפון

זכותו של כל אדם, לפעול על פי נטיות ליבו. לדוגמא: צמחוני, פציפיסט.

חופש התנועה

זכותו של כל אדם, לנוע בחופשיות ממקום למקום, בתוך הארץ ומארץ לארץ.

חופש העיסוק

זכותו של כל אדם, לעבוד בכל מקצוע, על מנת להתפרנס במקום ובדרך הרצויים לו.

קניין (= רכוש)

זכותו של כל אדם, להחזיק ברכוש פרטי וליהנות ממנו ללא התערבותם של אחרים.
ישנו קניין חומרי - כגון: כסף, בתים וקניין רוחני - כגון: יצירה, המצאה, זכויות יוצרים.

מאגר שאלות

קרא את השאלות והקף את התשובה הנכונה

במקרה של התנגשות בין זכויות אדם ו זכויות אזרח , הזכות

הראשונית שתתקיים תמיד תהיה:

- א. הזכות לרכוש.
- ב. חופש הביטוי
- ג. הזכות לכבוד.
- ד. הזכות לחיים וביטחון.

כאשר השופט מחליט לאסור אזרח ללא הגבלת זמן. הזכות הנפגעת

היא:

- א. חופש התנועה.
- ב. חופש העיסוק.
- ג. חופש הביטוי.
- ד. חופש המצפון האמונה והדת.

ולכן זכותו של האזרח ל:

- א. חופש התנועה.
- ב. לחיים וביטחון.
- ג. חופש הביטוי.
- ד. הליך משפטי הוגן.

כאשר העירייה מחליטה לאסור על המוסלמים לבנות מסגד חדש.

הזכות הנפגעת היא:

- א. חופש התנועה.
- ב. חופש המצפון האמונה והדת.
- ג. הזכות לחיים וביטחון.
- ד. חופש הביטוי.

חנה ודורון עובדים את אותם מספר שעות עבודה ולשניהם אותו התפקיד. חנה מקבלת שכר נמוך משל דורון. חנה נפגעת כתוצאה מהפרה של:

- א. חופש התנועה.
- ב. הזכות לחיים וביטחון.
- ג. הזכות לשוויון.
- ד. הזכות להליך משפטי הוגן.

שי, העיד במשטרה על מקרה של גנבה שהיה עד לה. לכן, על המדינה לדאוג לשלומה לאחר גביית העדות. זכות שניתנה לו היא:

- א. הזכות לרכוש.
- ב. חופש הביטוי
- ג. הזכות לכבוד.
- ד. הזכות לחיים וביטחון.

פרסום מצב בריאותו של אדם ללא הסכמתו תפגע ב:

- א. זכות לרכוש.
- ב. חופש הביטוי.
- ג. זכות לכבוד.
- ד. זכות לחיים וביטחון.

בכניסה לקניונים ציבוריים, מחייבת המשטרה את בעלי הקניון להציב שומר העורך בדיקה בתיקי הנכנסים. הזכות הנפגעת כתוצאה מבדיקה זו היא:

- א. הזכות לרכוש.
- ב. הזכות לשוויון.
- ג. הזכות לכבוד.
- ד. הזכות לחיים וביטחון.

משרד הביטחון ביצע צנזורה בעיתון, לגבי ידיעה העלולה לגרום

לפגיעה בביטחון המדינה. הזכות הנפגעת היא:

- א. חופש התנועה.
- ב. חופש העיסוק.
- ג. חופש המצפון האמונה והדת.
- ד. חופש הביטוי.

ה. רשויות השלטון והפרדת רשויות

קטעי מידע:

רשויות השלטון

ישנם 3 רשויות:

- 1. הרשות המחוקקת
- 2. הרשות המבצעת
- 3. הרשות השופטת

כל אחת מהרשויות ממלאת את התפקיד העיקרי שהוטל עליה.
בין שלושת הרשויות מתקיימת מערכת יחסי גומלין של איזון, ריסון, בלימה וביקורת.

מטרת הפרדת הרשויות:

- * להגביל את השלטון.
- * פיזור מוקדי הכוח, מונע ריכוז יתר בידי שליט אחד ומונע את עריצות השלטון.
- * להגן על זכויות האדם והאזרח.
- * לקיים מערכת שלטונית תקינה הנתונה לביקורת.

יחד עם זאת, הפרדת הרשויות איננה מוחלטת.

לכל רשות יש גם סמכויות שלטוניות ששייכות לרשויות האחרות כלומר: מתקיים

עירוב סמכויות:

1. רוב חברי הממשלה הם גם חברי כנסת.
2. הממשלה יוזמת את רוב הצעות החוק.
3. לממשלה יש על פי חוק- סמכות נרחבת בתחום חקיקת משנה - תקנות, חוקי עזר,

צווים וחקיקת חירום.

4. גם לכנסת יש סמכויות ביצוע – יש לה סמכות לחוקק חוקים שהם בעלי אופי ביצועי, כמו למשל חוק העלאת עצמותיו של הרצל.

5. גם לרשות השופטת יש סמכויות ביצוע - לבית המשפט יש סמכות בענייני ההוצאה

לפועל. לדוגמא במקרה של אי תשלום מזונות, להוצאה לפועל שהיא זרוע של הרשות השופטת יש סמכות להטיל קנסות או מאסר על חייבים.

6. גם לכנסת יש סמכויות שיפוטיות - לדוגמא הכנסת מוסמכת להדיח נשיא ומבקר

המדינה.

7. גם החלטת הכנסת בנושא הסרת חסינות חבר כנסת או השעיית חבר כנסת מעבודתו, היא החלטה הנוגעת בתחום השיפוט.

8. לרשות המבצעת יש סמכות של שפיטה, כדי להקל על העומס המוטל על הרשות השופטת ולכן הוקמו מוסדות שיפוטיים כגון: בתי דין מיוחדים בתחום מיסים, זכויות סוציאליות, בתי דין צבאיים, בתי דין למשמעת לעובדי מדינה. בתי דין אלה

הוסמכו לדון בסכסוכים בין האזרח לרשות.

לו הייתה מתקיימת הפרדת רשויות מוחלטת בין הרשויות הן לא היו יכולות לפעול

ביעילות, שכן כל אחת הייתה משתקת את האחרות.

שאלות

הקף את התשובה הנכונה

1. במדינה דמוקרטית:

- א. השלטון מרוכז כולו בידיו של ראש הממשלה.
- ב. המלך הוא השליט העליון במדינה והשלטון עובר בירושה.
- ג. השלטון מחולק בין הרשויות ולכל רשות תפקיד משלו.
- ד. ראש הממשלה שולט במדינה ואי אפשר להתנגד לו.

2. מספר רשויות השלטון:

א. 1

ב. 5

ג. 4

ד. 3

3. בישראל קיימת הפרדת רשויות, מהן רשויות השלטון?

א. המבצעת, המחוקקת, השופטת.

ב. הדתית, המבצעת, השופטת, העובדת.

ג. המבצעת, הממשלה, הכנסת.

ד. המחנכת, השופטת, המבצעת.

4. הרשות המחוקקת בישראל היא:

א. הממשלה

ב. הכנסת

ג. בית כנסת

ד. בית משפט

5. הרשות המבצעת בישראל היא:

א. הממשלה

ב. הכנסת

ג. בית ספר

ד. בית משפט

6. הרשות השופטת היא:

א. הממשלה

ב. הכנסת

ג. בית חרושת

ד. בית משפט

7. תפקיד בית המשפט הוא:

- א. לחוקק חוקים.
- ב. לקבל החלטות ולבצע אותן.
- ג. לשפוט בין אדם לחברו.
- ד. ללמד את האזרחים להתבטאות.

8. תפקיד נוסף של בית המשפט הוא:

- א. להגן על זכויות האזרח מהשלטון.
- ב. לחוקק חוקים.
- ג. לקבל החלטות ולבצע אותן.
- ד. ללמד את האזרחים מקצוע.

9. הרשות השופטת כוללת:

- א. בתי משפט בשלוש ערכאות לעניינים פליליים, אזרחיים.
- ב. בתי משפט לעניינים מיוחדים, כגון תעבורה, נוער ומשפחה.
- ג. בתי דין לענייני דת, עבודה וצבא.
- ד. כל התשובות נכונות.

10. תפקיד הממשלה הוא:

- א. לחוקק חוקים.
- ב. לקבל החלטות ולבצע אותן.
- ג. לשפוט בין אדם לחברו.
- ד. ללמד את האזרחים להתבטא.

11. תפקיד נוסף של הממשלה הוא:

- א. לנהל את ענייני הפנים והחוץ של המדינה.
- ב. לפקח ולהעביר ביקורת על השופטים.
- ג. להגן על האזרח מאנשים שעוברים על חוק.
- ד. להתפלל בבית הכנסת.

12. הכנסת היא:

- א. בית הנבחרים בישראל.
- ב. הרשות המחוקקת בישראל.
- ג. הפרלמנט בישראל.
- ד. כל התשובות בישראל.

13. תפקידי הכנסת הם:

- א. חקיקת חוקים.
- ב. פיקוח: הכנסת היא הזרוע המפקחת על עבודת הממשלה.
- ג. בחירת נשיא המדינה ומבקר המדינה.
- ד. כל התשובות נכונות

14. מליאת הכנסת מורכבת מ:

- א. 100 חברי כנסת.
- ב. 120 חברי כנסת.
- ג. 160 חברי כנסת.
- ד. 65 חברי כנסת.

17. התבונן בתרשים הבא וחשוב מה הוא מבטא:

- א. הפרדת רשויות השלטון.
- ב. אולימפיאדת רשויות השלטון.
- ג. עירוב סמכויות בין רשויות השלטון.
- ד. הרשות המחוקקת מעל כולם.

חברי הכנסת הם נציגי העם.

נכון / לא נכון

הכנסת מבקרת את פעולות הממשלה.

נכון / לא נכון

ניסוח החוק ותיקונו נעשה על ידי הכנסת.

נכון / לא נכון

חברי הכנסת אשר תומכים בממשלה ומצביעים בעד החלטותיה. נקראים:

קואליציה/ אופוזיציה

קואליציה/אופוזיציה:

הקף בעיגול את התשובה הנכונה

1. חברי הכנסת אשר תומכים בממשלה ומצביעים בעד החלטותיה.

נקראים: קואליציה/ אופוזיציה.

2. קבוצת מפלגות החברות יחדיו להקמת הממשלה.

נקראות: קואליציה/ אופוזיציה

אופוזיציה היא:

א. גוש המפלגות שמהוות מיעוט בכנסת.

ב. המפלגה ממנה ממנים ראש ממשלה.

ג. התחברות כמה מפלגות בכדי ליצור רוב בכנסת.

ד. המפלגה הגדולה ביותר בכנסת.

תפקיד האופוזיציה:

א. לשתף פעולה עם ראש הממשלה.

ב. בכל מצב פועלת להחלפת הממשלה.

ג. למתוח ביקורת על הממשלה.

ד. להצביע אי אמון בחברי הכנסת.

קואליציה היא:

- א. גוש המפלגות שמהוות מיעוט בכנסת.
- ב. המפלגה ממנה ממנים ראש ממשלה.
- ג. התחברות כמה מפלגות בכדי ליצור רוב בכנסת.
- ד. המפלגה הגדולה ביותר בכנסת.

תפקיד הקואליציה הוא:

- א. ליצור את המפלגה הגדולה ביותר בכנסת.
- ב. להצביע בעד החלטות הממשלה.
- ג. למתוח ביקורת על הממשלה.
- ד. להצביע אי אמון בחברי הכנסת.

ו. הרשות השופטת

קטע מידע

המשפט הפלילי

תחום במשפט הכולל חוקים העוסקים בהבטחת שלום הציבור ובטחונו. במשפט הפלילי המדינה ולא אדם פרטי או גוף פרטי, תובעת אדם או גוף. הבסיס להגשת התביעה היא חקירת משטרה המתקיימת קודם לכן בנושא. המשטרה מעבירה לפרקליטות המדינה את הראיות שאספה בחקירה והפרקליטות מחליטה האם לתבוע את אותו אדם על אותה עבירה. עבירה, היא מעשה מנוגד לחוק שצפוי לעונש. עבירות פליליות הן לדוגמא: רצח, שוד, גניבה, תקיפה ועוד.

סוגי עבירות פליליות בישראל הן:

- א. חטא - העבירה הקלה ביותר, שהעונש עליה הוא הקטן יותר.
- ב. עוון - עבירה בינונית בחומרתה.
- ג. פשע - העבירה החמורה ביותר כגון: רצח.

המשפט האזרחי

תחום במשפט העוסק בסכסוכים בין אדם לחברו או בין גופים, חברות ומוסדות שונים.

בדרך כלל משפטים אזרחיים עוסקים באי קיום חוזים, בתביעות לפיצויים, בסכסוך בענייני רכוש, בתביעות כספיות. בית המשפט שומע את טענות הצדדים, לעתים הוא מציע לצדדים להגיע לפשרה

ביניהם לפני שיפסוק, ואם לא הגיעו לפשרה יפסוק בית המשפט. החלטת בית המשפט אינה על עונש אלא על קיום חוזה, החזרת חוב או תשלום פיצויים. דוגמאות לתביעות אזרחיות: אדם ששכר דירה אך לא שילם שכר דירה וחשבונות לבעל הבית וגרם לו לחובות (בעל הבית יתבע אותו על אי קיום חוזה), בעל מסעדה שלא שילם חשבונות ארנונה לעירייה נתבע על ידיה בתביעה אזרחית. **שאלות:**

לפניכם מספר מקרים שנידונו בבתי המשפט. עליכם לקבוע האם הם שייכים לתחום המשפט הפלילי או המשפט האזרחי (סמנו בעיגול את האפשרות הנכונה):

א. בליל שישי, בעת בילוי במועדון ריקודים, תקף נער מנתניה, נער מראשון לציון שניסה "להתחיל" עם חברתו, ודקר אותו בסכין. הנער נפטר כתוצאה מהדקירה.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ב. תושב תל אביב, שפוטר ממקום עבודתו, נתפס כשהוא נכנס למקום העבודה בלילה, ללא רשות. בחקירתו טען כי בא לאסוף חפצים שהיו שלו.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ג. אופה (קונדיטור) המייצר עוגות ומנות אחרונות, סיפק סחורה לאחת ממסעדות היוקרה בהרצלייה. בחודש ינואר הזמינה המסעדה כ-1000 עוגות ומנות אחרונות, אך לא שילמה לספק (לאופה) תמורתן.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ד. מרפא בקריסטלים הבטיח לאישה כי ירפא אותה ממחלה קשה. הוא גבה ממנה עשרות אלפי שקלים עבור טיפולים בקריסטלים. מצבה של האישה התדרדר במהירות.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ה. אדם שכר נכס (אולם) באזור בילויים נחשק, על מנת להקים בו מועדון ריקודים. בחוזה עליו חתם התחייב לא לבנות בנכס אותו שכר. בניגוד לחוזה, בנה במועדון מספר מחיצות שחילקו אותו לכמה חדרים.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ו. אדם הרביץ לבעל חנות שסירב להחליף מוצר פגום אותו קנה במקום שעה קודם לכן.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ז. אישה רצחה את בעלה לשעבר, בעקבות סכסוך שפרץ ביניהם על חוב מזונות.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ח. אישה המצויה בהליכי גירושין מבעלה, תובעת 50% מערך מפעל משגשג לנעליים, אותו ניהלו ביחד.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

ט. אדם פתח תיק של חבר לעבודה ולקח מתוכו ארנק עם כרטיס אשראי. בכרטיס האשראי עשה קניות בחנויות רבות בסביבה.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

השלם את הטבלה - היעזר במחסן המילים

קריטריונים להשוואה	משפט אזרחי	משפט פלילי
תחום המשפט		
מי תובע?		
ענישה		

מחסן מילים:

מאסר או קנס כספי בהתאם לחומרת התביעה.
 לרוב תביעת פיזיוּת.
 אדם תובע חברה או גוף או אדם אחר.
 המדינה תובעת את האלרח כי עבר על החוק.
 דינים וחוקים העוסקים בהבטחת שלום הציבור ובטחון.
 סכסוכים בין אדם לחברו .

ז. מערכת בתי המשפט מורכבת משלושה סוגי בתי משפט

(מן הערכאה הנמוכה לגבוהה):

קטעי מידע:

בית משפט השלום

בית משפט השלום הוא ערכאה (רמה) ראשונה (נמוכה) בין בתי המשפט. הוא דן בעניינים פליליים ובעניינים אזרחיים. תחום שיפוטו הוא בדרך כלל היישוב שבו הוא נמצא. בעניינים פליליים דן בית משפט השלום בעברות שעונשן מאסר לתקופה שאינה עולה על 7 שנים. בעניינים אזרחיים הוא דן בתביעות אזרחיות (פרט לתביעות הנוגעות למקרקעין) שסכום התביעה בהן אינו עולה על 1 מיליון שקלים חדשים (נכון לחודש יולי 2001. הסכום מתעדכן מעת לעת). *כיום מצויים ברחבי המדינה 29 בתי משפט השלום. בבית משפט השלום יושב בדרך כלל שופט אחד. אפשר להגיש ערעור על פסיקותיו של בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי.

בית המשפט המחוזי

בית המשפט המחוזי דן בכל עניין שאינו בסמכותו של בית משפט השלום או בסמכותו הייחודית של בית דין אחר. כגון: משפטים בשל עברות שעונשן עולה על 7 שנות מאסר (כמו רצח). בעניינים אזרחיים הוא דן בתביעות בסכום של יותר מ- 1 מיליון שקלים. בנוסף דן בית המשפט המחוזי בעתירות של אסירים, בערעורים בענייני מסים ובערעורים בענייני פנקס הבוחרים לכנסת. קיימים 5 בתי משפט מחוזיים: בירושלים, בתל אביב, בחיפה, בבאר שבע ובנצרת. המשפטים בבית המשפט המחוזי הם בפני שופט אחד או שלושה שופטים. הרכב של שלושה שופטים יושב במשפטים על פשעים חמורים כמו רצח, וכן בערעורים על פסקי דין של בית משפט השלום, ובכל עניין שעליו החליט נשיא בית המשפט המחוזי.

הלכה שפסק בית המשפט המחוזי מחייבת את בית משפט השלום. אפשר לערער על פסיקתו לפני בית המשפט העליון.

בית המשפט העליון

בראש מערכת המשפט במדינה עומד בית המשפט העליון, אשר פסיקתו מחייבת את כל בתי המשפט. מקום מושבו הוא בירושלים. מספר השופטים בבית המשפט

העליון הוא בדרך כלל עד שלושה עשר שופטים.
בראש בית המשפט העליון עומד נשיא בית המשפט העליון שהוא ראש מערכת השפיטה בישראל.

על החלטתו של בית המשפט העליון לא ניתן לערער.
בית המשפט העליון פועל כבית משפט עליון לערעורים וכבית משפט גבוה לצדק .
כבית משפט לערעורים

הוא דן בערעורים על פסקי דין (בעניינים אזרחיים ופליליים) ובהחלטות אחרות של בית המשפט המחוזי, וכן בערעורים על החלטות שיפוטיות ומעין שיפוטיות שונות, כמו חוקיות הבחירות לכנסת, מעצר מנהלי (מעצר ללא הבאה לפני שופט – אשר בעצם מפר את הזכות להליך הוגן) ועתירות של אסירים.
כבית משפט גבוה לצדק, בג"ץ

מי פונה לבג"ץ?

לבג"ץ פונה אזרח שנפגע מפעולת רשות שלטונית או עותר המצביע על פגיעה באינטרס של קבוצה שהוא נמנה עליה. העותר חייב למסור לבית המשפט את כל העובדות הידועות לו, הנוגעות לנושא עתירתו (עתירה היא פנייה לבית המשפט).
בג"ץ לא ידון בעתירתו של מי שפעל באופן פסול.

מדוע פונים לבג"ץ?

במדינה הדמוקרטית המודרנית גדל היקף הפעילות של רשויות השלטון, ובמגעיה הרבים בינן לבין האזרחים נוצרים לא אחת עימותים ומחלוקות. אם המחלוקת היא בנושא שבו יש חוק מפורש, יפנה האזרח אל בית המשפט בתביעה נגד המדינה. אולם כאשר אין העניין בסמכותו של בית משפט או בית דין כלשהו, יעתור האזרח לבית המשפט הגבוה לצדק. החוק מסר לבית המשפט הגבוה לצדק (בג"ץ) סמכויות נרחבות, שמטרתן לתת סעד (עזרה) משפטי לאדם או לגוף המבקש להתגונן מפני רשות כלשהי מרשויות השלטון (לדוגמא: משרד הפנים, צה"ל, ביטוח לאומי, עיריית תל אביב וכו') - כאשר זאת פעלה שלא במסגרת סמכותה על פי חוק. בכך פועל בג"ץ כגורם המבטיח את שלטון החוק ומגן על זכויות האזרח מפני השלטון.

באילו מקרים מוכן בג"ץ לדון בעתירה (בפנייה של אזרח)?

בית המשפט ייתן סעד משפטי לפונה אליו אם הוא סבור שהרשות השלטונית, פעלה שלא עלפי חוק, חרגה מסמכותה, השתמשה בסמכותה שלא כראוי, פעלה שלא על פי הצדק, נהגה בשרירות, החליטה באופן לא סביר, הפלתה לרעה או

לטובה שלא על פי חוק, פעלה שלא מתוך תום לב (לא הייתה אובייקטיבית) או הביאה בחשבון שיקולים זרים. במקרים כאלה ייתן בג"ץ סעד למען הצדק.

חשיבות בג"ץ

פסיקות בג"ץ מעצבות במידה רבה את אופייה של המדינה, ובמהלך השנים הן הביאו לגיבושם של כללים בנושאי זכויות אדם ועקרונות הדמוקרטיה בישראל. בהיעדר חוקה הפך בג"ץ לבית משפט העיקרי השומר על זכויות האדם בישראל ועל זכויות מיעוטים. בג"ץ רואה עצמו כממונה העליון על שמירת עקרונות היסוד של מדינת ישראל, כגון: עקרון שלטון החוק ועקרון היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית.

ח. שלטון החוק

שאלות:

הקף את התשובה הנכונה

4. השלטון בידי העם כאשר:

- א. האזרח יכול לבחור נציגים לשלטון.
- ב. השלטון מרוכז כולו בידי של ראש הממשלה.
- ג. השלטון עובר בירושה.
- ד. הצבא שולט ואי אפשר להתנגד לו.

5. השלטון בידי העם כאשר

- א. קיימים מוסדות כמו הכנסת שמפקחים על השלטון.
- ב. האזרח בוחר את המנהיגים שלו.
- ג. האזרח יכול להקים מפלגות.
- ד. כל התשובות נכונות.

6. השלטון בעד העם כאשר:

- א. שומרים על כבודו של האדם.
- ב. כל האזרחים מרוויחים את אותו השכר.
- ג. אסור להביע שום דעה נגד השלטון.
- ד. כל התשובות נכונות.

6. הַקִּיץ בַּצִּיָּאָה: נָכוֹן / לֹא נָכוֹן

השלטון בעד העם כאשר מאפשרים לאזרח להיות חופשי. נכון/לא נכון
השלטון בעד העם כאשר שומרים על זכויות האדם של האזרחים
והתושבים. נכון/לא נכון

השלטון בידי העם, כאשר לאזרחים יש אמצעים להעביר ביקורת על
השלטון. נכון/לא נכון

השלטון בידי העם, כאשר ראש הממשלה הוא השליט העליון במדינה.
נכון/לא נכון

השלטון בידי העם, כאשר האזרחים בוחרים את המפלגה שהם
מאמינים במצע שלה. נכון/לא נכון

עקרון שלטון החוק

במחסן המילים שלפניך רשימת מושגים המתקשרים לעקרון דמוקרטי
רשום בכול עמודה בטבלה, את המושגים שלמדת, המתקשרים לעקרון זה

אלמלא היו חוקים במדינה?	מהן הדרכים המקובלות למחאה?

מחסן מילים:

אנרכיה, הפגנות, שיר מחאה, שליחת מכתב לשר בכנסת, בלגן,
פגיעה בדמוקרטיה.

מאגר אירועים לפרק הבחינה השני

כתוב מהי הזכות שבאה לידי ביטוי בקטע:

מספר אנשים הגיעו לחוף ורצו להיכנס לים, אך ישנה תקנה של העירייה
האוסרת זאת מכון שאין מציל.

_____ הזכות הנפגעת היא:

הצג/הסבר את הזכות:

לנכים יש קושי להגיע למקומות ציבוריים ולכן על פי החוק, שומרים מקומות
חנייה במיוחד להם וזאת בכדי לאפשר להם, להיות כמו יתר האוכלוסייה.

_____ הזכות שבאה לידי ביטוי היא

הצג/הסבר את הזכות:

ראש עיר, הגיש תביעה משפטית נגד מגישי אחת מתוכניות הבידור המשודרות
בטלוויזיה. לטענתו, במשך מספר תכניות סיפרו עליו בדיחות מעליבות.
מגישי התכנית טענו להגנתם, שהתכנית היא תכנית בידור העוסקת בביקורת
חברתית (סאטירה), ואין להגביל את התכנים בהם היא עוסקת.
ציין על איזו זכות ביקשו להגן מגישי התוכנית? הסבר כיצד זכות זו באה לידי
ביטוי בקטע.

_____ תקלה במערכת הביוב גרמה לזיהום מתמשך של חופי תל אביב. בגלל הזיהום
הודיע משרד הבריאות, על סגירת חופי הרחצה.
ציין מהי הזכות עליה מגן משרד הבריאות? הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי
בקטע.

בעל מפעל פרטי למוצרי אלקטרוניקה, הודיע לעובדיו שהחליט לאסור את העישון בזמן העבודה. הוא הסביר, שבתהליך הייצור נדרשת השגחה צמודה ורציפה של העובדים על המכונות במפעל. לטענתו, יציאות העובדים להפסקות עישון תכופות, גורמות לתקלות במכונות ולמוצרים פגומים. בעל המפעל הוסיף, שכדי להבטיח שהעובדים לא יעשנו, תיאסר הכנסת סיגריות לתחום המפעל, ויערכו חיפושים בתיקי העובדים ובבגדיהם. ארבעה עובדים אמרו שאינם מוכנים שיחפשו אצלם סיגריות.

ציין על איזו זכות ביסס המפעל את החלטתו? הסבר את תשובתך על פי הקטע.

זכויות האדם/ זכויות טבעיות (ח ש ה כ ח ק)

הזכות לחיים ולביטחון	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפגע בחייו ובגופו . ☒ חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים.
הזכות לשוויון	☒ זכותו של כל אדם באשר הוא אדם לקבל יחס שווה בפני החוק ללא הבדל דת גזע לאום מין שפה מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות מסוימת והשקפת עולם. ☒ אין להפלות אדם בשל זהותו, שיוכו סממן חיצוני או מגבלה כלשהי .
הזכות להליך הוגן	☒ אדם חף מפשע עד שלא הוכחה אשמתו/ אדם זכאי כל עוד לא הורשע בדין ☒ כל אדם זכאי למשפט הוגן ופומבי , ייצוג ע"י עו"ד, שופטים בלתי תלויים, ענישה בהתאם לחוק בלבד, זכאי לדעת במה הוא נאשם ולראות את הראיות נגדו, זכאי לערער לערכאה גבוהה יותר .
הזכות לכבוד	☒ זכותו של כל אדם שלא להיות נתון ליחס משפיל/ ליחס מזלזל/ ליחס מבזה/ ליחס פוגעני
הזכות לשם טוב	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יפרסם אודותיו מידע שיקרי שלילי
הזכות לפרטיות	☒ זכותו של כל אדם שאף אחד לא יחשוף / יחדור לחייו, לגופו, לחפציו ללא הסכמתו
הזכות לחירות(חופש)	☒ לכל אדם זכות לחיות/ להחליט/ לעשות/ לפעול/ להימנע מפעולה/ לבחור/ לעצב את אישיותו על פי רצונו החופשי - (היבט חיובי) ☒ אין לשלול את חירותו של אדם על ידי מעצר או על ידי הגבלת

	חופש המחשבה והפעולה שלו - (היבט שלילי) ☒ מן הזכות לחירות נגזרות שורה של חירויות (חופש הביטוי, חופש המחשבה והמצפון, חופש התנועה, חופש העיסוק, חופש הדת, החופש מדת ועוד)
חופש הביטוי	☒ לכל אדם זכות לבטא את עמדותיו/ דעותיו/ מחשבותיו /אמונותיו ☒ בכל דרך (לבוש, פולחן, תקשורת, אמנות, בדיבור, בכתב וכו') ובפומבי/ בגלוי
חופש המחשבה והמצפון	☒ לכל אדם זכות להחזיק בכל דעה/ מחשבה בכל נושא לפי בחירתו לכל אדם זכות לפעול בהתאם למצפון / לפעול על פי נטיות ליבו והערכים בהם הוא מאמין
חופש התנועה	☒ לכל אדם זכות לנוע כרצונו/ להימצא בכל מקום ☒ (זכות הכניסה החופשית למדינה מוקנית לאזרחים בלבד)
חופש העיסוק	☒ לכל אדם זכות לעבוד בכל עבודה/ מקצוע / משלח יד (כפוף להכשרה נדרשת/ רישוי) ☒ (חופש העיסוק מוענק בישראל לאזרחים ותושבים בלבד)
חופש הדת	☒ לכל אדם הזכות להחזיק בכל אמונה, להשתייך לכל קבוצה דתית, לקיים כל טקס, מנהג, או פולחן
זכות הקניין	☒ לכל אדם הזכות להחזיק ברכוש/ בדבר שיש לו ערך כלכלי ולעשות בו כרצונו ללא התערבותם של אחרים. ☒ אין לפגוע בקניינו של אדם ☒ יש קנין חומרי וקנין רוחני.

במקרה של זכויות מתנגשות, המטרה היא למזער נזקים. לאפשר את קיום כל הזכויות או הערכים המתנגשים, במינימום פגיעה.

זהה את העיקרון או הזכות/זכויות הנפגעות בהיגדים הבאים:

1-המשטרה תפסה כ- 300 זיופים של יצירות אומנים כמו פיקאסו, דאלי ו-ואן-גוך. היצירות הופצו בגלריות באירופה ואמריקה וגרפו מיליוני דולרים.

הזכות הנפגעת היא _____

2-המשטרה עצרה את החשוד וכלאה אותו במשך שבוע שלם במעצר מבלי להביאו בפני שופט ומבלי לומר לו במה הוא חשוד.

הזכות הנפגעת היא _____

3-מדינה אירופאית מנעה מהמיעוט האיראני מלקיים את מנהגיו הדתיים.

הזכות הנפגעת היא _____

4-האיש מחה על גזר הדין וביקש (פעם אחת) לערער בפני ערכאות שיפוט גבוהות יותר. הדבר נמנע ממנו.

הזכות הנפגעת היא

5-נדחתה הצעת חוק שהגבילה את זכות ה"לא משרתים בצבא" להשתתף בבחירות לכנסת. מדוע לדעתכם הכנסת דחתה הצעת חוק זה?

הזכות הנפגעת היא

6-דינה בת השמונה לא אהבה לחזור הביתה כי הוריה משפילים ומעליבים אותה ואף לעיתים מכים אותה. איזה עיקרון נפגע? מה הוריה עשויים לומר?

הזכות הנפגעת היא

7- המתנחלים מסרבים לפנות את גוש קטיף ומתנגדים נמרצות ואף באלימות למדיניות הממשלה הנבחרת. באיזה עיקרון פוגעים המתנחלים? באיזו טענה הם יצדיקו את התנהגותם?

הזכות הנפגעת היא

8-השופט היה בן דודו של החשוד.

הזכות הנפגעת היא

9-עולים חדשים מתרעמים על כך שהמדינה מחייבת אותם להיבחן שוב במקצועות שיש להם כבר תעודה מחו"ל, ובלי הבחינה אין הם רשאים לעסוק במקצוע. באיזו זכות לטענת העולים המדינה פוגעת? כיצד תצדיק המדינה את החלטה זו?

הזכות הנפגעת היא

10-המשטרה, ללא צו של חיפוש, התפרצה לביתו של חשוד על מנת לגלות את הראיות הנחוצות מאוד להרשעתו. מהי הזכות שנפגעה?

הזכות הנפגעת היא

11-. התעשייה האווירית והביטחונית סגורה בפני אזרחים שאין להם אישור כניסה. איזו זכות נפגעה? מהו הנימוק האפשרי לפעולה זו?

הזכות הנפגעת היא

12- עיתון מקומי הציב מצלמות לעבר ביתו של שחקן קולנוע, במטרה למצוא סקופים ע"מ לממש את זכות הציבור לדעת.

הזכות הנפגעת היא

13-בתי הכלא בעבר החדירו חוקן לגופם של האסירים, על מנת לוודא שלא צרכו סמים מחוץ להיותם בכלא.

הזכות הנפגעת היא

14- בהפגנה פוליטית סטר ח"כ לפעיל המתנגד לדעותיו. איזו זכות נפגעה?

הזכות הנפגעת היא

15-פורסם כי נבנה אתר באינטרנט ובו נתונים אודות פרטים אישיים של כל אזרח.

הזכות הנפגעת היא

16-קבוצת המפגינים שהתנגדה נמרצות לרעיונות שהשמיע עובר-אורח, הכתה ופצעה אותו קשה. אלו עקרונות, זכויות נפגעו?

הזכות הנפגעת היא

שאלה: מתי ניתן לפגוע בזכויות?

1. כאשר יש סכנה ברורה ומידית לפגיעה בחיים ובביטחון של הציבור.
 2. כאשר יש עבירה על החוק.
- בשאר המקרים, יש לבצע תהליך של שקלול ואיזון על ידי בית המשפט.

שקלול ואיזון בין זכויות מתנגשות

כאשר מתקיימת התנגשות בין זכויות או ערכים, משווים ושוקלים בין חומרת הפגיעה בזכות אחת לבין חומרת הפגיעה בזכות או בערך האחר, ומנסים למצוא את הפתרון שיאפשר מימוש מקסימלי של שתי הזכויות, תוך פגיעה מעטה ככל האפשר בכל אחת מהן.

קרא את האירועים הבאים והקף בעיגול את התשובה הנכונה:

1. חברי כנסת הגישו הצעת חוק ולפיה תיאסר מכירת חטיפים בבתי ספר, ותוגבל מכירה של מוצרי מזון שעלולים לגרום להשמנה ולמחלות הנובעות ממנה. כמו כן הוצע לחייב בתי ספר ללמד מהי תזונה נכונה ומהי חשיבות של הימנעות ממזון שעלול להזיק לגוף.
- בעקבות פרסום הצעת החוק באמצעי התקשורת טענו בני נוער חברי מועצות תלמידים שבהצעה זו השלטון מתערב בחייהם באופן משפיל ופוגע, על כן הם דרשו להסיר את הצעת החוק מסדר היום של הכנסת.
- הזכות שנפגעה לטענת חברי מועצת התלמידים.

א. הזכות לחיים ובטחון

ב. הזכות להליך הוגן

ג. הזכות לשוויון

ד. הזכות לכבוד

2. המשטרה חסמה למעבר כלי רכב קטע של רחוב בו גר ראש הממשלה. דיירים מהרחוב פנו לבית המשפט בדרישה להסיר את המחסומים. המשטרה התנגדה.

על איזו זכות יכלו הדיירים לבסס את פנייתם לבית המשפט

א. הזכות לחיים ובטחון

ב. הזכות לחופש התנועה

ג. הזכות לחופש העיסוק

ד. הזכות לכבוד

3. אדם שנתבע בבית משפט ביקש לפסול את השופט הדין בעניינו, כיוון שהשופט הוא קרוב משפחה של הצד שתובע אותו לדין.

הזכות שעליה מתבסס התובע בבקשתו

א. הזכות לחיים ובטחון

ב. הזכות לחופש הביטוי

ג. הזכות להליך הוגן

ד. הזכות לשוויון

4. עיריית חיפה החליטה לערוך תחרות של סרטים שעוסקים באיכות הסביבה . במסגרת תחרות זו היא תעניק לתלמידים פרס על הפקת הסרט הטוב ביותר בנושא זה . השם שנבחר לתחרות היה "האוסקר הירוק."

לאקדמיה האמריקנית לקולנוע נודע עניין זה , והיא פנתה לעיריית חיפה בדרישה שלא להשתמש בשם " אוסקר , " בטענה ששם זה הוא סימן רשום וסמל מסחרי שלה . העירייה קיבלה את הדרישה והחליטה לשנות את שם התחרות .

הזכות שעליה ביקשה להגן האקדמיה האמריקנית לקולנוע היא :

א. הזכות לכבוד

ב. הזכות לשוויון

ג. הזכות לקניין

ד. הזכות לחופש התנועה

5. החוק בישראל קובע שליד מבני ציבור יש לשמור מקומות חנייה למכוניות של נכים . כמו כן , במקומות שבהם אין חניה פנויה , נכים רשאים לחנות במקומות שבהם לנהגים אחרים אסור לחנות . חוק זה מבטא הכרה של המדינה בקושי של הנכים להגיע למקומות ציבוריים , הוא מאפשר לנכים כמו יתר האוכלוסייה, בלי שהנכות תפריע להם . הזכות שהמדינה מבקשת לממש באמצעות החוק .

א. הזכות לכבוד

ב. הזכות לשוויון

ג. הזכות לקניין

ד. הזכות לחופש הביטוי

6. קרא את הקטע הבא וענה

”הכנסת אישרה חוק שיאפשר לחברי הכנסת להשעות מתפקידו כל חבר כנסת מכהן שמעודד טרור או מסית לאלימות ולכן יש צורך שלפחות תשעים מתוך מאה עשרים חברי כנסת יתמכו בהשעיה.”
הבע את עמדתך בנושא : האם אתה מסכים / תומך בחוק או מתנגד לו

נמק את עמדתך, בנימוק השתמש לפחות במושג אחד (זכות ו/או עקרון דמוקרטי) שלמדת.

7. ”מדינת ישראל מממנת חיסונים נגד מחלות מידבקות לכל ילד , אך מסיבות שונות לא כל ההורים מחסנים את ילדיהם.” יש הטוענים שהמדינה צריכה לחייב בחוק כל הורה לחסן את ילדיו ויש המתנגדים לכך.

הבע את עמדתך בנושא : האם אתה מסכים / תומך בחוק או מתנגד לו

נמק את עמדתך, בנימוק השתמש לפחות במושג אחד (זכות ו/או עקרון דמוקרטי) שלמדת.

שאלות אירועים ומקרים מיחידת לימוד חמישית – רשויות ומוסדות השלטון

לפניכם מספר מקרים שנידונו בבתי המשפט. עליכם לקבוע האם הם שייכים לתחום המשפט הפלילי או המשפט האזרחי (סמנו בעיגול את האפשרות הנכונה)

1. לפניך מקרים בהם מותר לפגוע בזכויות אדם?

1. כאשר יש סכנה ברורה ומידית לפגיעה בחיים ובביטחון של הציבור.
2. כאשר מתבצעת עבירה על החוק.

א. הצג דוגמא לאחד המקרים בהם מותר לפגוע בזכויות אדם

ב. הסבר מדוע ניתן לפגוע בזכויות האדם על פי הדוגמה שהצגת.

2. בליל שישי, בעת בילוי במועדון ריקודים, תקף נער מנתניה, נער מראשון לציון שניסה "להתחיל" עם חברתו, ודקר אותו בסכין. הנער נפטר כתוצאה מהדקירה.

א. סמן האם האירוע שייך לתחום המשפט הפלילי או המשפט האזרחי?

משפט פלילי / משפט אזרחי (הקף את האפשרות הנכונה)

א. באיזה בית משפט יתנהל המשפט ?

בית משפט השלום / בית משפט מחוזי (הקף את האפשרות הנכונה)

הסבר תשובתך.

3. תושב תל אביב, שפוטר ממקום עבודתו, נתפס כשהוא נכנס למקום העבודה בלילה, ללא רשות. בחקירתו טען כי בא לאסוף חפצים שהיו שלו.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

4. אופה (קונדיטור) המייצר עוגות ומנות אחרונות, סיפק סחורה לאחת ממסעדות היוקרה בהרצלייה. בחודש ינואר הזמינה המסעדה כ-1000 עוגות ומנות אחרונות, אך לא שילמה לספק (לאופה) תמורתן.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

5. מרפא בקריסטלים הבטיח לאישה כי ירפא אותה ממחלה קשה. הוא גבה ממנה עשרות אלפי שקלים עבור טיפולים בקריסטלים. מצבה של האישה

התדרדר במהירות. משפט פלילי/משפט אזרחי.

6. אדם שכר נכס (אולם) באזור בילויים נחשק, על מנת להקים בו מועדון ריקודים. בחוזה עליו חתם התחייב לא לבנות בנכס אותו שכר. בניגוד לחוזה, בנה במועדון מספר מחיצות שחילקו אותו לכמה חדרים.

משפט פלילי/משפט אזרחי.

7. אדם הרביץ לבעל חנות שסירב להחליף מוצר פגום אותו קנה במקום שעה קודם לכן.
משפט פלילי/משפט אזרחי.
8. לפניך ארבעה היגדים א' - ד' כל אחד מציין מקרה שונה, בחר במקרה באחד.
הסבר, האם היית ממליץ להסיר את חסינות חבר הכנסת במקרה שבחרת?
- א. חבר כנסת עודד את הבדווים בנגב לפעול באלימות נגד צווי הריסה לבתייהם.
ב. חבר כנסת השתתף בהפגנה ללא רישיון.
ג. חבר כנסת נחשד בתקיפת שוטרים במהלך הפגנה.
ד. חבר כנסת נחשד שהעביר כספים לפעילות מפלגתו.
- כתוב, מהו המקרה שבחרת ?**

הסבר, האם היית ממליץ להסיר את חסינות חבר הכנסת במקרה שבחרת?

- אישה רצחה את בעלה לשעבר, בעקבות סכסוך שפרץ ביניהם על חוב מזונות.
משפט פלילי/משפט אזרחי.

9. אישה המצויה בהליכי גירושין מבעלה, תובעת 50% מערך מפעל משגשג לנעליים, אותו ניהלו ביחד.
משפט פלילי/משפט אזרחי.
10. אדם פתח תיק של חבר לעבודה ולקח מתוכו ארנק עם כרטיס אשראי. בכרטיס האשראי עשה קניות בחנויות רבות בסביבה.
- משפט פלילי /משפט אזרחי**

11. הקף את התשובה הנכונה

א. בית הדין הגבוה לצדק

1. עוסק בערעורים על משפטים שנערכו בערכאות נמוכות יותר.
2. עוסק בעתירות של אזרחים כנגד רשויות השלטון.
3. עוסק במשפטים פליליים.
4. עוסק במשפטים אזרחיים.

לפניך אירוע שהגיע לבית המשפט העליון לערער על פסקי דין בעתירות אסירים שעסקו בכך שלפיה לא תינתן לאסירים שאינם אזרחי/תושבי ישראל ולאסירים המוגדרים כאסירים ביטחוניים האפשרות להיפגש עם מומחים פרטיים לצורך עריכת תכניות שיקום פרטיות.

מדוע אירוע זה הגיע לבג"ץ? (סמן את התשובה הנכונה)

- א. כי בית המשפט העליון דן בערעורים
- ב. כי בית המשפט העליון שופט כאשר הוא סבור שהרשות השלטונית פעלה בניגוד לחוק
- ג. כאשר יש חשד שהרשות השלטונית פעלה שלא על פי הצדק.
- ד. כל התשובות נכונות

אירועים נוספים נמצאים במשחקים ביחידת לימוד רביעית – זכויות האדם